

כאשר חיים בהכרה שהקב"ה מנהיג אותנו נקל יותר להעדיף שיקולים נצחיים על פני זמניים!!!

אולם צריכין לחפש את הדרך הנכונה איך כל יהודי יכול להגיע לדרגה שכזו וחיות על פיה.

הנה מצאנו בדברי הרמב"ם (פ"ג מהלכות תשובה ה"ד) שכ' בזה"ל: "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל וכו'".

ושמעתי מהגאון רבי חיים עפשטיין זצ"ל, להעיר ולדייק בלשון הרמב"ם שמלבד מה שכתב שצריך להתעוררות לתשובה, 'עורו ישנים' וחזרו בתשובה, מלבד זה יש כאן עוד עבודה, של 'וזכרו בוראכם', לזכור את השי"ת, כי זה הוא פתח ועצה לתשובה, כי הלא עוברים עלינו כ"כ הרבה צרות ויסורים, וזה עצמו יש בו כח לעורר אותנו שנשוב להתקרב אליו ית"ש, אלא שאנו מורגלים בטבע ומנהגו של עולם, ואין אנו מבינים ומרגישים כלום, אבל ע"י העבודה של 'וזכרו בוראכם', ממילא נשוב בתשובה באמת, ולכן כתבו הרמב"ם עם יסודי התשובה, כי זהו עצה ופתח גדול לתשובה.

וזוהו עצה גדולה לכללות עבודת השי"ת להתעלות בכל הענינים, לחיות עם הקב"ה, להבין ולזכור שהוא ית"ש משגיח עלינו בכל פרט ובכל עת, והכל מונהג ממנו ית"ש, ואם חי כך ממילא כל החיים אחרת, והתפילה משתנה ונעשה אחר לגמרי, ומרגיש איך שמדבר עמו ית"ש ממש. ואצל רז"ל מצינו הרבה איך שהקדימו תפילה לכל ענין ולכל דבר, כי חיו עם הקב"ה בכל צורת החיים, וזכרו בוראכם, וכל עניני העבודה נעלים ומתרוממים.

ולא רק בעבודת השי"ת, אלא כל עניני העולם הזה אינו תופס מקום כ"כ, כי יודע שאין לו כלום ויודע שהכל ממנו ית"ש, וכל ההשתדלות אינו אלא גזירת מלך, ויודע שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין דף טז:). וזהו העצה של וזכרו בוראכם, לזכור שיש בורא ומנהיג.

וחיים שכאלו של 'וזכרו בוראכם', הם חיים בלא פחדים ודאגות, כי האדם יודע להשליך על ה' יהבו, ויודע ומרגיש שהוא ית"ש נמצא עמו ומשגיח עליו בכל מקום ובכל מצב, וממילא בוטח בו באמת, וממילא אינו חושש מכלום.

ואומרים בשם הגאון רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל לבאר את מאמר חכמינו ז"ל (סוף יבמות קכב): שאמרו 'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם', והיינו, שמכיון שתלמידי חכמים חיים במדריגה כזו 'שאיין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה', ואפילו כאשר בן אדם מזיק אותו, הוא חי בידיעה ובהכרה גמורה שהקב"ה סיבב לו את זה, ואין לו שום טענות על אותו האדם, לכן תלמידי חכמים - בהשגתם הזו - מרבים שלום בעולם, ואינם באים לידי קטטות ודברי ריבות.

או אם ח"ו אירע איזה מאורע וצער ונזק, אינו נופל לעגמ"נ יאוש ועצבות, אלא הוא יודע שהוא ממנו ית"ש, ואדרבה הוא מתעורר לחיזוק בעבודת השי"ת, ומתעורר להבין ולהתבונן מה ה' אלקיך שואל מעמך.

« מדוע לא נזכרו תיבת 'נשיא' אצל כל השבטים?? »

כתוב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה (במדבר לה, ט). המפרשים הקשו, מדוע אצל יהודה, שמעון ובנימין, לא כתוב תיבת 'נשיא', ורק משבט דן ואיך כתבתו התורה.

האור החיים הק' הביא לבאר בשם רבינו ניסים גאון, שאצל יהודה לא היה צריך לכתוב 'נשיא', כי ידוע מאז ומתמיד שכל נשיא היה. וגם אצל שמעון לא כתב תיבת 'נשיא', כי לא היה ראוי לנשיא משום מעשה זמרי. ואצל בנימין, הלא נשיאו היה אלידד - זה אלדד, וכבר זכה לנבואה שזו מעלה גדולה יותר מאשר 'נשיא', ולכן נחשה ל'הורדה' לקרותו 'נשיא'.

בספה"ק מאור ושמש כתב לבאר את הענין באופן אחר, וזלה"ק: "ונראה לי ליתן טעם ותבלין בדבר קצת באופן אחר, שהכתוב מרמז לנו דהעיקר הוא שהאדם יהיה כוונתו רק לשם שמים ואז לא יפסיד כלום, הגם שנראה לו שבעשותו המצוה יבוא לו הפסד או בממון או בכבודו לא יחוש כלום וסוף הכבוד לבוא ולא יפסיד כלום".

"והנה איתא בזה"ק (ח"ג קנח). שכוונת המרגלים היה, מה שדברו על ארץ ישראל, לפי שידעו שהם לא יהיו נשיאים בארץ ישראל על כן רצו שלא יבואו לארץ ישראל כדי שיהיו נשיאים במדבר. והנה, כלב בן יפונה היה בין המרגלים והיה נשיא ולא חש על כבודו, וכן אלדד ומידד לא חשו על כבודם כדכתיב בפרשת בהעלותך וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֱלִדָד וְגו' (במדבר יא, כו), ופירש רש"י, שאמרו אין אנו כדאי לגדולה זו, ולבסוף התנבאו 'משה מת ויהושע מכניס לארץ ישראל', ולא חשו על כבודם, ולא ידעו כלל משום דבר רק לשם שמים".

"ונחזור לבארה, שלכך לא כתיב כאן נשיא אצל כלב בן יפונה, לפי שהוא השליך את הנשיאות שלו אצל שלוח מרגלים, שאמר בשבחה של ארץ ישראל הגם שלא יהיה נשיא שוב בארץ ישראל. על כן מרמז כאן הפסוק, שלא הזכיר אצלו נשיא לפי שלא רצה להיות נשיא ולא חש על כבודו ועשה הכל לשם שמים, לפיכך נעשה נשיא להנחיל את ארץ ישראל לשבטו".

"וכן אלידד הוא אלדד, לפי שלא רצה להיות נשיא ולא חש על כבודו על כן נבחר הוא להיות נשיא להנחיל את ארץ ישראל לשבטו, על כן מרמז כאן שלא נכתב אצלו נשיא לפי שהוא השליך הכבוד מנגד על כן זכה להיות נבחר להיות ראש ונשיא לשבטו. והורה לנו הכתוב ללמד מזה שנעשה הכל לשם שמים ואז לא נפסיד כלום, אדרבה 'במקומך יושיבך ומשלך יתנו לך ואין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו' (יומא לח:), וק"ל", עכלה"ק.

« מהו הדרך לחיות חיים חדורי הכרה שהעולם הוא עולם חולף?? »

הנה כי כן, התענוגים ושאר ענייני החיים הגשמיים הם כדמיון חלול חסר תוכן ואינם ברי מעמד וקביעות, כי במוקדם או במאוחר יחלפו מן העולם כלא היו. ולעומת כן חיי הרוחניות והעולם הבא קיימים ועומדים לעד ולנצח נצחיים, ומשום כן הרי לשוטה יחשב זה המחליף עולם הנצחי בעולם עובר.

ודרך מליצה י"ל, שלכן נמשלה התפילה למלחמה כמ"ש רש"י (בראשית יח, כג) כשאאע"ה התפלל על סדום, כתוב בפסוק וַיִּגַשׁ אַבְרָהָם (בראשית יח, כג), ופירש"י 'מצניו הגשה למלחמה וכו' הגשה לפיוס וכו' והגשה לתפלה וכו', ולכל אלה נכנס אברהם, לדבר קשות ולפיוס ולתפלה'. והרי שהיה בתפילתו ענין מלחמה.

ויש לרמוז הענין, כי צריך האדם להלחם בעצמו ולכבוש יצרו ומחשבתו, ולחשוב כאילו אין עולם מסביבו, ואין שום ענין אחר כלל, רק להתפלל כראוי ובשלימות ובלא חשבונות של הבל. ולהנצל מן הטעות הזאת הוא ע"י שזוכר וחי עם בורא עולם ויודע שהוא הבורא ומנהיג, אז יכולים להינצל מן הטעות.

« עיקר נסיון האמונה ב'הוה' ולא רק ב'עבר'! »

הנה למדנו יסוד גדול וחשוב באמונה התמידות במציאות יתברך ובנסיונות היום יומיים הפוקדים אותנו. והנה צריך לשים לב לנקודת עבודה עדינה בענין זה, שהנה כאשר נביט על העבר על דברים שקרו, ונאמר איזה סייעתא דשמיא היה לנו ביום או בענין ההוא וכיוצא בזה, אין הדבר נחשב עדיין כנסיון גדול, שהרי רגילים אנו לשמוע הרבה בני אדם מודים על העבר ומביטים על דברים באופן המבטא באמונה ובטחן בה'.

והיינו כמו שכתוב **החתם סופר** לבאר את מה שכתוב וַיִּרְאֵת אֶת אֶחָדִי וּפְנֵי לֹא יָרְאוּ (שמות לג, כג), שהביאור בזה הוא, כי נתכווין הקב"ה לומר למשה רבינו, שכל עוד שהאדם חי בעולם הזה אי אפשר לו לעמוד על סוד הענינים הרבים, מפני שכל מאורעות העולם מיום היווסדו ועד סופו קשורים כשרשרת ארוכה אחת שתחילתה מאז בריאתו וסיומה לאחר שנות דור, וממילא אי אפשר להבין עכשיו מדוע נעשה כך וכך, ורק לאחר שנשלמת התמונה לגמרי כשעולים לעולם העליון שם מבינים הכל ורואים שכל מה שנעשה בחשבון מדוקדק היה, כל דבר ודיבור על אופניו.

או אפ"י בעולם הזה, הרבה פעמים לאחר המעשה מתברר לנו ולדורות הבאים את מדת הטוב, אולם אז אין לנו כ"כ נסיון וקושי להאמין באמונה שלימה שאכן ה' פעל כל זאת למענו ולטובתנו.

ברם, בשעת 'ההוה', כאשר האדם נמצא בתוך ובשעת הנסיון, הדבר קשה שבעתיים לחוש את יד ה' הטמון שם, ולהתנהג כמו מי שמבין ומכיר שהכל נעשה בהשגחה פרטית, והכל אינו בא רק לנסות אותו ולבחון אותו היאך יתנהג והאיך ירגיש, אם יתן לנגיעות ולמידות שעדיין לא תיקן לעצבן אותו, או שיעצור ויתבונן לומר הקב"ה מנסה ומעמיד אותי במבחן, ולזה צריך סייעתא דשמיא ותפילה מיוחדת.

וזוהו שנאמר "וראית את אחורי" היינו שלאחר המעשה אתה רואה שיד ה' היתה בכל סדר הענינים, אבל "ופני" לפני המעשה, אז "לא יראו" אי אפשר להראותם המטרה כי לא תבין זאת.

ועפ"י אפשר להבין שפיר את נוסח התפלה, שאנו אומרים את הנוסח של ה' מִלְךְ ה' מִלְךְ ה' ימלוך לעולם ועד, וראיתי מקשים, שלכאן היה יותר מדוקדק לומר לפי הסדר, קודם כל ה' מִלְךְ שהוא לשון עבר ואח"כ ה' מִלְךְ שהוא לשון הווה.

אלא לפי הנ"ל אפשר להבין שפיר, כי אנו מודים להקב"ה שאפ"י בשעת החושך והנסיון שלא רואים בעלול את טובתנו, עכ"ז אנו מאמינים ומודים שה' מלך, ורק אחרי שאנחנו מודים דיש השגחה פרטית בלשון הווה, אז מודים על לשון עבר ולעתיד, היינו דעיקר הנסיון של בן אדם הוא בהווה, לחיות עם השי"ת ולראות שהכל נעשה מאת השי"ת, וזהו עבודה קשה מאד, משא"כ על העבר יותר קל לראות שהיה השגחה פרטית.

ודוגמא קלאסית להבדל הזה שבין 'תלמידי חכמים' לסתם המון עם, הוא מה שמצד אחד אנו מוצאים אצל אברהם אבינו ע"ה שאחר שהתפלל על סדום בטענות ובאריכות ולא נענה, לא נפל בדעתו ולא נכנס לעצבות או כעס ח"ו, אלא כפי שהפסוק מעיד עליו וַיִּלֶךְ ה' כְּאִשֶּׁר פָּלָה לְדָבָר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ (בראשית יח, לג), 'שב למקומו' והמשיך בעבודתו כסדרן, כי ראה והבין שכך הקב"ה רוצה, ובטל דעתו לדעת המקום.

ולעומתו אנו רואים אצל בלעם, אחר שרצה לקלל ולא הניחו הקב"ה, התמלא קצף וכעס, ויעץ עצות רעות, ולא הבין שאין רצונו של מקום כן, אלא התחכם להרע בדרכים אחרים.

« איך ניצלים מדמיונות שהיצה"ר מביא על האדם? »

עוד תועלת נוסף יש בעבודה הזאת של זכרו בוראכם, והוא להנצל מהטעות והדמיון של העוה"ז. דהנה אי' בגמ' (ע"ז דף נה.) בזה"ל: " והגמ' ממשיכה שם ואומרת בזה"ל: "אל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין (י-ש בית עבודה זרה במקומנו) דכי מצטרין עלמא למטרא (-כאשר העולם צריך למטר) מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא (-מתראה העב"ז בחלום ואומר שישחטו לשמו אדם אחד, וע"ז יבא גשם) שחטו לה גברא ואתי מטרא (-וכך הוה ששחטו לפניו אדם, והתחיל לרדת גשם), אל השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב (דברים ז, יט) 'אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים', מלמד שהחליקן בדברים ומניחן לטעות כדי לטורדן מן העולם, והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן, בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו", עכ"ד הגמ', ומפרש רש"י ז"ל שהחליקן בדברים מניחן לטעות.

ובפשטות רגילים ללמוד ולפרש שזה לעומת זה עשה האלוקים, ובאמת נתן כח לע"ז כדי להטעותן ולטורדן מן העולם. אולם מטו בה בשם הגר"ח שאמר שלא יתכן לפרש כן ח"ו, כי הלא מפתח של גשמים הוא ביד הקב"ה לבדו ולא ניתן לשליח, כמ"ש בגמ' (תענית דף ב,ג) וכ"ש שאין כח ביד הע"ז ליתן מטר.

אלא פירש דברי הגמ' הוא, דבאמת הקב"ה הוא זה שמביא את המטר ולא ניתן שום כח של ממש להע"ז, רק מה, שניתן להם כח אחד להטעות ולבלבל המוחות, ע"י זה שבאה בחלום לעבודה להטעות אותם כאילו הוא זה שמביא להם את המטר, וזה כוונת הגמ' במה שאמר אשר חלק שהחליקן בדברים והניח להם מקום לטעות ותו לא.

ובאמת הנה הוא נסיון גדול ובלבול נורא, וצריך בהירות הדעת לידע בבירור גמור שאינו אלא בלבול ודמיון וטעות, ובאמת אין עוד מלבדו, ולזכות לבהירות הדעת הזאת הוא ע"י העבודה של זכרו בוראכם, שיודע ומרגיש בכל עת שהוא עומד לפני המלך, ואין עוד מלבדו והכל ממנו, וע"י ניצל מן הטעות והדמיון של העולם.

וטעות זו מצוי גם אצלנו בזעיר אנפין בכמה וכמה ענינים, באופנים שונים ובלבושים שונים ומשונים, שהרבה פעמים אנו רואים מציאות לפני העינים וחושבים שהוא האמת, ובאמת אינו אלא טעות ודמיון שניתן ליצה"ר כח להטעות ולבלבל.

ולדוגמא הנה ידועים דברי הרמב"ן (בראשית יט, כט) שכתב כי לא יתכן שיצא נזק והפסד ותבוא רעה מקיום מצות ה', ובמדרש אמרו (דב"ר פ"ד, ה) אמר הקב"ה שמעו לי שאין אדם שומע לי ומפסיד. ולפעמים נראה לאדם שכאילו אם ישאר בביהמ"ד עד סוף התפילה יהא לו איזה הפסד, ונראה בעיניו שהוא מציאות גמור, ובאמת אינו אלא טעות בלבול ודמיון. ואף אם באמת נגרם לו הפסד, האמת היא שהיה מפסיד גם בלא"ה, ואינו לא מעלה ולא מוריד, אלא שהקב"ה סיבב לו שיבוא לו ההפסד ע"י מצוה כדי שיהא לו נסיון ע"ז, אבל גם לולי המצוה היה לו כל ההפסד כולו.